

Słowo wstępne

W warunkach gospodarki globalnej działalność przedsiębiorstw ulega znacznemu skomplikowaniu, a podejmowane decyzje zarządcze obarczone są dużym ryzykiem. Wynika to z charakteru otoczenia, którego zmienność zawsze była cechą rzeczywistości gospodarczej. W ostatniej dekadzie XX w. i w XXI w. dynamika zmian uzyskała charakter wręcz rewolucyjny i objęła otoczenie makro- i mikroekonomiczne, zarówno krajowe, jak i międzynarodowe, a także globalne. Najważniejsze zjawiska tego zmiennego środowiska mające wpływ na funkcjonowanie przedsiębiorstw to intensyfikacja konkurencji w skali globalnej, zmienność cen zasobów, głównie surowcowych, niestabilność rynków finansowych oraz fluktuacje na rynkach stóp procentowych i kursów walutowych. Sygnały płynące z otoczenia międzynarodowego czy globalnego dotyczą w gruncie rzeczy nie tylko eksporterów i importerów czy inwestorów na zagranicznych rynkach kapitałowych, ale wszystkich przedsiębiorstw działających w ramach gospodarki krajowej (np. polskiej). Podejmowanie decyzji składających się na współczesne zarządzanie firmą musi więc opierać się na solidnych podstawach, gdyż tylko wtedy organizacje gospodarcze będą w stanie sprostać wyzwaniom wynikającym ze skomplikowanej rzeczywistości. Podstawą tych decyzji jest analiza wymienionych wcześniej zjawisk oraz samego przedsiębiorstwa, w tym analiza finansowa.

Sferą bardzo wrażliwą na wszelkie zmiany w otoczeniu przedsiębiorstwa są jego finanse, dlatego skuteczne zarządzanie tym obszarem funkcjonalnym firmy jest tak ważne. Dodatkowo w finansach znajdują odzwierciedlenie skutki decyzji zarządczych (bieżących i strategicznych), które dotyczą innych obszarów funkcjonalnych, np. zarządzania kapitałem ludzkim i – szerzej – kapitałem intelektualnym, produkcją oraz produktem, marketingiem czy operacjami zagranicznymi. I odwrotnie, decyzje finansowe wpływają na możliwość skutecznego zarządzania innymi obszarami funkcjonalnymi organizacji gospodarczej. Właśnie dlatego szczególnie istotną rolę odgrywa analiza, w tym analiza finansowa, która stanowi pierwszy etap zarządzania strategicznego.

Niniejsza monografia jest wynikiem analiz literatury przedmiotu i badań praktycznych Auterek nad różnymi elementami otoczenia przedsiębiorstwa,

nad wybranymi aspektami zarządzania, w tym zarządzania kapitałami firmy (określenie to jest w opracowaniu traktowane jako synonim terminu „zarządzanie finansami”), które zostały opublikowane (na co wskazano w przypisach źródłowych) w różnej formie i w różnych wydawnictwach, a także sporządzone jako ekspertyzy gospodarcze lub opinie sądowe. Należy podkreślić, że badania te służyły także realizacji i doskonaleniu procesu dydaktycznego. Autorki podjęły próbę potraktowania analizy finansowej jako podstawy decyzyjnej do zarządzania przedsiębiorstwem i jego kapitałami, nie unikając oczywiście w niektórych częściach książki podejścia właściwego dla rachunkowości zarządczej. Analiza finansowa traktowana jest więc w niniejszej monografii nie tylko jako narzędzie oceny sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, ale przede wszystkim jako narzędzie podejmowania decyzji zarządczych.

Celem opracowania jest przedstawienie istoty analizy finansowej oraz jej znaczenia dla podejmowania decyzji zarządczych w firmie. Główną tezę pracy można sformułować następująco: Analiza finansowa jest bardzo ważnym instrumentem zarządzania przedsiębiorstwem, którego stosowanie warunkuje właściwą efektywność wykorzystania wszystkich zasobów organizacji gospodarczej. W początkowych rozdziałach książki zaprezentowano cele przedsiębiorstwa i jego formy organizacyjne występujące w Polsce, istotę zarządzania finansami oraz uwarunkowania tego procesu (wewnętrzne i zewnętrzne). Szczególna uwaga została poświęcona bardzo istotnym współcześnie elementom otoczenia zewnętrznego firmy, a mianowicie – rynkowi finansowemu oraz globalnemu otoczeniu finansowemu.

Do podejmowania właściwych decyzji zarządczych niezbędna jest świadomość zmienności wartości pieniądza w czasie oraz wszechobecnego ryzyka. Metody pozwalające na uwzględnianie w decyzjach gospodarczych obydwu wymienionych czynników przedstawiono w rozdziale drugim, aby następnie przejść do analizy źródeł finansowania przedsiębiorstwa, wyodrębniając wśród nich wewnętrzne i zewnętrzne oraz własne i obce.

W kolejnych rozdziałach omówiono istotę i metody analizy finansowej, analizę wstępną sprawozdania finansowego oraz analizę wskaźnikową kondycji finansowej przedsiębiorstwa. Rozszerzeniem klasycznej analizy wskaźnikowej jest omówiona w podrozdziale 6.5 wielowymiarowa analiza dyskryminacyjna będąca syntetycznym narzędziem predykcji upadłości firmy.

Analiza finansowa ma najczęściej charakter analizy *ex post*, co oznacza, że wykorzystuje się w niej dane historyczne, a konkluzje dotyczą przeszłości przedsiębiorstwa. Może być ona także przeprowadzana w wersji *ex ante*, co wiąże się z prognozowaniem i planowaniem finansowym. W opracowaniu przedstawiono istotę, funkcje oraz narzędzia planowania finansowego. Rozważania te poprzedzają analizę projektu inwestycyjnego, która dotyczy przyszło-

ści i oparta jest na rachunku szacowanych przepływów pieniężnych związanych z tym projektem.

W anglosaskiej teorii zarządzania za cel firmy uznaje się maksymalizację jej wartości rynkowej. W związku z tym ostatnią część pracy poświęcono analizie wartości przedsiębiorstwa, która jest podstawą decyzji zarządczych zmierzających do podniesienia lub przynajmniej utrzymania rynkowej wartości organizacji gospodarczej. Ten ostatni efekt zarządzania skutkuje utrzymaniem lub zwiększeniem dobrobytu właścicieli.

Opracowanie ma charakter monograficzny, ale z powodzeniem może być wykorzystywane jako materiał dydaktyczny, dlatego też wprowadzono wyróżnienia ważniejszych zagadnień i prezentacje w postaci tabel oraz podano – w niektórych częściach pracy – przykłady. Podstawę analizy i ujęć syntetyzujących w niniejszej książce stanowiły opracowania naukowe autorów polskich i zagranicznych oraz doświadczenie Autorek w obszarze zarządzania i finansów.

W ostatnim słowie Autorki pragną wyrazić wdzięczność recenzentowi, prof. dr. hab. Wiesławowi Szczęsnemu, którego konstruktywne uwagi przyczyniły się do nadania ostatecznego kształtu niniejszemu opracowaniu i podniesienia jego jakości naukowej.